

Senioři mají chuť pracovat

Vztah české společnosti ke starším spoluobčanům není právě ideální. Řada lidí tvrdí, že senioři jsou jen přítěží. **Statistická data** však potvrzují něco jiného.

Jestliže v roce 1945 byl průměrný věk obyvatel 33,4 roku, v roce 2006 to bylo o 6,8 roku více, tedy 40,2 roku. Index stáří, který vyjadřuje, kolik osob ve věku 65 a více let připadá na 100 osob ve věku 0–14 let, se během poválečného období poměrně dramaticky zvýšil. Jestliže v roce 1945 připadalo v České republice na 100 obyvatel ve věku 0–14 let 34,9 obyvatel ve věku 65 let a starších, pak v roce 2006 jich bylo 102,0. Poprvé v historii tak zastoupení starších věkových skupin (65+) začalo převažovat nad mladšími věkovými skupinami (0–14 let).

Současně s nárůstem celkového podílu seniorů v české populaci došlo také k přesunům uvnitř těchto nejstarších věkových skupin. Sama věková skupina seniorů v souvislosti s prodloužením věku „zestárla“. I když stále je vždy přirozeně nejsilněji zastoupena věková skupina 60–69 let, v posledních letech není její převaha v populaci ve věku 60 a více let již tak silná jako dříve.

Vzdělání pro všechny

Ani z hlediska vzdělání nelze dnešní seniory posuzovat měřítky pro seniory dřívějších generací. Úroveň dosaženého vzdělání se mezi sebou liší, což ovlivňuje jejich život.

Jestliže v roce 1993 mělo pouze základní vzdělání 62,5 % žen a 30,2 % mužů ve věku 65 a více let, v roce 2006 mělo takové vzdělání jen 46,0 % seniorek a 15,5 % seniorů. V roce 1993 mělo ve věku 65 a více let střední vzdělání 35,2 % žen (bez maturity 24,3 % žen a s maturitou 10,9 %) a 59 % mužů

(39,4 % bez maturity a 19,7 % s maturitou). V roce 2006 mělo ve věku 65 let a více střední vzdělání 49,5 % žen (29,5 % bez maturity a 20,0 % s maturitou) a 70,5 % mužů (45,0 % bez maturity a 25,5 % s maturitou). Vysokou školu mělo v roce 1993 pouze 2,2 % seniorek a 10,7 % seniorů ve věku 65 let a více let. V roce 2006 mělo vysokoškolský diplom ve věku 65 a více let 4,5 % žen a 13,9 % mužů. Nárůst středního vzdělání žen se již stačil projevit i u nejstarších věkových skupin, avšak v případě vysokoškolského vzdělání se vzrůst vzdělání žen i ve vyšších věkových skupinách ještě nestačil vyrovnat mužům. I zde však lze očekávat vyrovnání rozdílů v průběhu příštích několika málo let. Nezanedbatelná skupina osob se totiž snaží vzdělávat i ve vyšším věku a účastní se různých druhů neformálního vzdělávání. V roce 2006 se takto vzdělávalo celkem 56,6 tisíc osob ve věku 50 a více let

(ženy zde převažovaly, jejich podíl představoval 53,1 %). Pro představu: skupina ve věku 50 let a starších tvoří 17,6 % ze všech 322,0 tisíc osob, které se v roce 2006 účastnily některého druhu neformálního vzdělávání (mezi ženami jich bylo 17,8 % a mezi muži 17,3 %).

Do práce a podnikání

Podíl věkové skupiny 55 a více let se mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem od roku 1993 do roku 2006 téměř zdvojnásobil. V roce 2006 téměř zdvojnásobil. V roce 2006 bylo ze všech obyvatel České republiky ve věku 55–69 let 41,3 % stále ještě ekonomicky aktivních: ve věku 55–59 let ještě pracovalo 72,3 %, ve věku 60–64 let 25,8 % a ve věku 65–69 let to bylo 9,4 %. Ještě i ve věku 65–69 let stále pracovalo 6,4 % žen a 13,3 % mužů. Počet zaměstnanců ve věku 55 a více let se v roce 2006 oproti roku 1993 zvýšil o 217,0 tisíc (žen přibýlo 102,0 tisíc,

mužů 115,1 tisíc). Počet zaměstnanek ve věku 55 a více let byl v roce 2006 1,9krát vyšší a počet zaměstnanců 1,5krát vyšší než v roce 1993. U podnikatelů vzrostl počet ještě výrazněji: podnikatelek z věkové skupiny 55 a více let v roce 2006 byl 3,7krát vyšší než v roce 1993 a počet stejně starých podnikatelů se zvýšil 3,1krát.

V roce 2006 bylo ve věku 55 let a více 125,1 tisíc pracujících důchodců: 61,2 tisíc žen a 63,9 tisíc mužů. Podle věkové struktury byla v roce 2006 celkově mezi pracujícími důchodci ve věku 55 a více let nejvíce zastoupena kategorie 60–64 let (38,4 %) a nejméně kategorie 65 a více let (26,1 %). Nejvíce pracujících důchodců ve věku 55 a více let pracovalo v oblasti služeb – v roce 2006 jich bylo 88,8 tisíc. V průmyslu pracovalo 28,7 tisíc a v zemědělství pouze 6,8 tisíc.

Mezi ekonomicky aktivními ve věku 55–59 let, tedy v „předdůchodovém“ věku, celkem 21,3 % počítá, že ukončí činnost ještě před dovršením šedesátiletého věku. Uvažuje tak 47,0 % žen a 4,0 % mužů. V období 60–64 let svého věku plánuje ukončení 58,8 % (38,1 % žen a 72,6 % mužů). Do 65 a více let nebo co nejdéle to jde chce pracovat 18,3 % (11,6 % žen a 18,3 % mužů). Přitom 4,4 % pracujících ve věku 55–59 let stále ještě nemá konkrétní představu, kdy přestane pracovat (3,3 % žen a 5,1 % mužů).

Eva Čákiová
spoluautorka publikace ČSÚ
„Život žen a mužů – Analýza dat
z publikace Zaostřeno na ženy
a muže 2007“